

## ВІДНОСИНИ АРГЕНТИНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Дана стаття присвячена аналізу сучасного стану відносин між Республікою Аргентина та Європейським Союзом у політичній, економічній, соціально-гуманітарній, науково-технологічній сферах. Розглядаються етапи та напрями співпраці, ключові документи, перспективи розвитку як двостороннього співробітництва, так і відносин у межах МЕРКОСУР – ЄС.*

**Ключові слова:** Європейський Союз, Європейська комісія, МЕРКОСУР, інтеграція, документ про стратегію, стратегічне партнерство.

*Данная статья посвящена анализу современного состояния отношений между Республикой Аргентина и Европейским Союзом в политической, экономической, социально-гуманитарной, научно-технологической сферах. Рассматриваются этапы и направления сотрудничества, ключевые документы, перспективы развития как двустороннего сотрудничества, так и отношений в рамках МЕРКОСУР – ЕС.*

**Ключевые слова:** Европейский Союз, Европейская комиссия, МЕРКОСУР, интеграция, документ о стратегии, стратегическое партнерство.

*This article is devoted to analyze of the modern state of relations between the republic of Argentina and the European Union in political, economic, social and human, science and technology spheres. Stages and directions of cooperation, key documents, development perspectives of bilateral cooperation and relations within the limits of MERCOSUR – EU are considered.*

**Key words:** European Union, European Commission, MERCOSUR, integration, the document about the strategy, strategic partnership.

Провідною тенденцією розвитку сучасних міжнародних відносин є інтеграційні процеси. Курс на європейську інтеграцію був оголошений стратегічним напрямом зовнішньої політики нашої держави. Отже, аналіз досвіду відносин Європейського Союзу з іншими країнами та інтеграційними угрупованнями, зокрема, з Аргентиною, є доцільним не лише з точки зору розвитку відносин Україна – ЄС, але й погляду на проблему необхідності диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків України.

Відзначимо, що Аргентина стала першою країною Латинської Америки, що офіційно оформила свої відносини з ЄС за формою угоди про співробітництво третього покоління. Аргентина має вагомі традиції європейської еміграції, яка призвела до потужних економічних, соціальних та культурних трансатлантичних зв'язків, особливо з Іспанією та Італією. Крім того, країна

є третьою за рівнем економічного розвитку у Латинській Америці після Бразилії та Мексики. Європейський союз посідає перше місце як її партнер у співробітництві та інвестор і друге – як партнер у торгівлі після Бразилії [1].

Розвиток відносин Аргентини з ЄС не був предметом окремого дослідження, проте дане питання розглядалося як у контексті аналізу провідних напрямів зовнішньої політики Аргентини (Г. Щербаківа, П. Яковлєв) [2], так і при вивченні відносин Європейського Союзу з країнами Латинської Америки загалом (В. Грабендорф, О. Жирнов, М. Карранза, К. Секкі) [3] та країнами МЕРКОСУР зокрема (А. Бредіхін, Н. Весела, В. Тайар) [4]. Отже, за завдання ставимо: 1) охарактеризувати основні принципи стратегії ЄС щодо країн Латинської Америки; 2) виявити етапи та основні напрями співробітництва Аргентини з ЄС; 3) висвітлити позицію Аргентини щодо відносин з ЄС.

В основу співробітництва Аргентини з Європейським Союзом покладено принципи, що визначаються загальною стратегією ЄС щодо країн Латинської Америки. У цьому році відзначається десятиріччя співробітництва між ЄС та Латино-Карибською Америкою на рівні спільних самітів, перший з яких відбувся у Ріо-де-Жанейро в 1999 році, останній – у травні 2008 р. у Лімі (Перу). Значну роль у започаткуванні та зміцненні діалогу між регіонами відіграли іберійські країни Іспанія та Португалія, що вплинуло на їхній престиж у ЄС. Протягом тривалого часу контакти тоді ще ЄЕС з ЛКА обмежувалися двосторонніми угодами, що було наслідком панування у регіоні диктаторських режимів. Першим кроком у напрямку більш широкого співробітництва стало підписання Угоди ЄС з МЕРКОСУР у 1995 р., однак воно не набуло можливого розвитку, зіткнувшись з проблемою спільної сільськогосподарської політики ЄС [5]. Наступним кроком стала інституалізація політичного діалогу між регіонами у рамках самітів ЄС – ЛКА. В останні роки ЄС докладає зусиль щодо зміцнення бірегіонального діалогу, що, на думку провідних аналітиків, зокрема, Ф. Бопп та А. Отер, пояснюється зростанням зацікавленості щодо співпраці з Латино-Карибською Америкою таких країн, як Китай та Індія, а також відновленням інтересу до регіону США [6].

Сучасні пріоритети політики ЄС щодо Латинської Америки визначені в нещодавно прийнятому документі «Європейський Союз – Латинська Америка: Глобальні гравці. Партнерство – 2009», який містить оновлення (у порівнянні з попереднім документом 2005 року) зв'язків, спрямованих на більш тісне партнерство між Європейським Союзом та країнами Латинської Америки. Як зазначила у свій час Єврокомісар з іноземних справ та європейської політики сусідства Беніта Ферреро-Вальднер, «цей документ став ще одним наочним і відчутним кроком у напрямку зміцнення наших відносин, що вже добре зарекомендували себе». Чільне місце у двосторонньому регіональному діалозі посідають такі питання, як макроекономічні та фінансові проблеми, охорона навколишнього середовища, зміна клімату й енергетика, економіка знань та наука, наукові дослідження і технології, міграція, і, нарешті, зайнятість і соціальні питання [7]. Наступний саміт ЄС – ЛКА заплановано провести в Іспанії у 2010 році, якраз під час головування Іспанії в Євросоюзі.

Стратегія Європейської комісії для Латинської Америки за період з 2007 до 2013 р. містить наступні положення: 1) сприяння соціальній згуртованості: боротьба з бідністю, нерівністю та соціальною ізоляцією, 2) підтримка регіональної інтеграції та економічної співпраці, 3) зміцнення взаєморозуміння за допомогою обміну в галузі освіти, 4) підтримка демократії, належного управління, прав людини, і 5) забезпечення сталого розвитку, включаючи охорону навколишнього

середовища, енергетичної безпеки та зміни клімату. Ця стратегія супроводжується істотним пакетом допомоги 2,69 млрд євро [8].

У розвитку двосторонніх відносин між Аргентиною та Європейським Союзом можна виділити декілька етапів: 1) 1990-2002 рр. – період становлення двосторонніх відносин; 2) 2003 р. – по наш час.

Відзначимо, що Рамкова угода щодо торгівлі та економічного співробітництва між Аргентиною та ЄС набула чинності ще у 1990 році. Вона містила два ключові принципи політики в галузі співробітництва, а саме: зміцнення демократії і прав людини та регіональна інтеграція. У дев'яності роки минулого століття були також укладені угоди в галузі мирного використання ядерної енергії, а також науки і техніки. У рамках співробітництва відбувались періодичні засідання Спільної комісії ЄС – Аргентина [9]. Гостра системна криза 2001-2002, складний та суперечливий етап післякризового господарського відновлення, прийняття аргентинським урядом нової модернізаційної парадигми внесли суттєві корективи у стратегію розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та істотно змінили національну зовнішньоторговельну модель. Як підкреслює директор Центру іберійських досліджень ІЛА РАН Петро Яковлев, стимулювання експорту уперше перетворилося на надзавдання уряду. На кінець першого десятиліття XXI ст. Аргентина стала на «глобальним трейдером», державою-експортером, яка має комерційні інтереси в усіх куточках світу, але передовсім у Європі [10].

Сучасне фінансування Європейським Союзом розвитку Аргентини має на меті, головним чином, підтримку реформ для забезпечення сталого економічного зростання, зайнятості та соціальної згуртованості в країні. Зокрема, упродовж 2000-2006 років Європейська комісія виділила кошти на: – спільні продовольчі проекти (АРАС) (+7,8 %); – охорону здоров'я, освіту та правосуддя (69 %); – технічну допомогу в галузі торгівлі та економічної інтеграції (22 %); – сприяння реалізації Угоди про асоціацію ЄС – МЕРКОСУР (1,2 %).

Серед найновіших документів, що регламентують двостороннє співробітництво між Аргентиною та ЄС, з боку останнього ключове місце посідає «Документ про стратегію: 2007-2013: «Європейська комісія. Аргентина. Country Strategy Paper 2007-2013» від 23.04.2007 (E/2007/753) [11]. Стратегія Єврокомісії щодо Аргентини містить п'ять розділів (ЄС/ЄК Цілі співпраці; Анотація до політичного порядку, діючого в Аргентині; Аналіз політичної, економічної, соціальної і екологічної ситуації; Огляд минулих і поточних співробітництв та координації з ЄС; ЄС: стратегія реагування) та 7 додатків.

Програми співробітництва зосереджені на трьох основних пріоритетах [12]:

1) зміцнення освіти в Аргентині і системи підготовки кадрів. Освіта має значний позитивний вплив

на скорочення бідності, надає рівні можливості та впливає на темпи економічного зростання шляхом надання основних навичок, в яких люди мають потребу, щоб отримати доступ до ринків праці. Крім того, освіта є необхідною умовою підвищення економічної конкурентоспроможності. Програми, що фінансуються, будуть спрямовані на інтеграцію та/або реінтеграцію молоді в систему формальної освіти з метою їх працевлаштування;

- 2) підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Поліпшення конкурентоспроможності економіки Аргентини також нерозривно пов'язане зі зміцненням сектору малих і середніх підприємств (МСП). В Аргентині на цей сектор припадає близько 70 % зайнятості і 60 % виробництва, проте ряд структурних обмежень досі не дозволяють йому реалізувати свій величезний потенціал. Співробітництво у рамках Аргентина – ЄС сприятиме розвитку бізнесу з охорони навколишнього середовища, а також підвищенню конкурентоспроможності, продуктивності та експортного потенціалу МСП в Аргентині. Воно буде також підтримувати адекватні умови для торгівлі та інвестицій з метою подальшого розвитку двосторонньої торгівлі та інвестиційних потоків;
- 3) зміцнення двосторонніх відносин і взаєморозуміння між ЄС і Аргентиною. Програма складається з двох компонентів: а) надання підтримки у процесі вироблення політики діалогу з ключових питань, що становлять спільний інтерес, визначені на засіданні Об'єднаного комітету ЄС – Аргентина (Буенос-Айрес, 13 грудня 2004 р.), а також про будь-які додаткові питання, які сторони можуть визначити в майбутньому, б) активізація наукових зв'язків та обмінів між ЄС та Аргентиною за рахунок створення системи стипендій.

Крім того, наскрізні пріоритети, такі як гендерна рівність, права людини і охорона навколишнього середовища були також включені до вищезгаданих програм. Орієнтовне асигнування в розмірі € 65 мільйонів було виділено ЄС для Аргентини на період 2007-2013 років згідно з фінансовим інструментом співробітництва з метою розвитку (ІОП) [13]:

- Освіта, спрямована на посилення соціальної інтеграції та професійного потенціалу для підготовки кадрів (32,9 %, € 21,45 млн наявних ресурсів);
- Економічна конкурентоспроможність малих підприємств (35 %, € 22,75 млн);
- Зміцнення відносин ЄС – Аргентина (32,1 %, € 20,80 млн), тобто на підтримку зміцнення двосторонніх відносин і взаєморозуміння між ЄС і Аргентиною, для відпрацювання двох робочих програм (2007-2010 і 2011-2013 рр.).

Крім політичного діалогу в рамках самітів Європейський Союз – Латино-Карибська Америка

та розвитку двосторонніх відносин Аргентина – ЄС, Буенос-Айрес бере активну участь у виробленні стратегії й тактики відносин між двома регіональними блоками МЕРКОСУР та ЄС. Так Аргентина використала період свого головування в МЕРКОСУР у 2002 та 2006 рр. для зниження квот та просування своєї сільсько-господарської продукції, зокрема, м'яса, на ринки ЄС. Протягом останніх років спостерігається постійне негативне сальдо у торгівлі Аргентини з ЄС, саме тому Буенос-Айрес віддає перевагу блоковим позиціям (тобто формату МЕРКОСУР – ЄС) у побудові відносин, прагнучи використати на перемовинах переваги єдиного фронту. Головною метою ЄС та МЕРКОСУР було й залишається укладання угоди про асоціацію. Головним дискусійним моментом у питанні створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) є небажання європейців допускати на свої ринки якісну сільськогосподарську продукцію з ЛКА, оскільки вона складає пряму конкуренцію агропромисловій продукції, що виробляється членами ЄС та субсидується зі спільного бюджету [14]. Аргентинські економісти та політологи докладно проаналізували переваги й недоліки даних аспектів співробітництва у рамках ЄС – МЕРКОСУР для аргентинської економіки, виробили рекомендації, що використовуються правлячими колами країни [15]. Відмітимо, що глобальна фінансово-економічна криза 2008 р. змінила розстановку сил у світовій політиці та економіці, зростає зацікавленість ЄС в активізації співпраці з країнами ЛКА. Аналітики Інституту міжнародного розвитку (Overseas Development Institute) Гай Едвардс та Енріке Мендісабаль підкреслюють, що відсутність узгодженості та спадковості у політиці ЄС щодо регіону ЛКА може мати наслідком ослаблення позицій ЄС на світовій арені, зважаючи на зростання уваги до регіону з боку Китаю, Росії та США [16].

Отже, можна констатувати, що Аргентина міцно дотримується стратегії мультилатералізму – багатосторонності при визначенні власних підходів до ключових проблем регіонального та міжнародної розвитку. Буенос-Айрес, як і раніше, вважає за можливе поетапне формування і нарощування сукупної ваги впливу латиноамериканського полюса на світову політику, в якому має намір посісти одне з провідних місць. На європейському напрямі зовнішньої політики Аргентини нині, на нашу думку, спостерігається деякий спад активності, зумовлений, зокрема, пробуксовуванням перемовин щодо створення зони вільної торгівлі МЕРКОСУР – ЄС. Проблеми, що виникли в європейських інвесторів, які втратили значні кошти під час реструктуризації Аргентиною свого зовнішнього боргу, позначились, відповідно, на відносинах з кількома європейськими країнами. Критика Буенос-Айресом позиції Євросоюзу в СОТ також впливає на тональність сучасного аргентинсько-європейського діалогу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Европейская комиссия. Внешние связи. Аргентина. Республика Аргентина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ec.europa.eu/external\\_relations/argentina/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/external_relations/argentina/index_en.htm).
2. Щербакова А.Д. Аргентина: новые ориентиры внешней политики // Латинская Америка. – 2007. – № 12. – С. 53-65; Яковлев П.П. Аргентинский кризис и интересы европейского бизнеса // Актуальные проблемы Европы. – 2004. – № 3. – С. 75-100.
3. Grabendorff W. América Latina y la Unión Europea: ¿Una asociación estratégica? // América Latina en un Entorno Global en Proceso de Cambio. – Buenos Aires, 2003. – Mode of access: [www.nuso.org/upload/anexos/foro\\_195.doc](http://www.nuso.org/upload/anexos/foro_195.doc); Carranza M.E. Toward a strategic partnership? The European Union and Latin America in the post-September 11 era // Internationale Politik und Gesellschaft / International Politics and Society. – 2004. – № 2. – Mode of access: [www.nuso.org/upload/anexos/foro\\_200.doc](http://www.nuso.org/upload/anexos/foro_200.doc); Жирнов О.А. Европейский союз – Латина-Карибская Америка: Проблемы и перспективы стратегического партнерства // Актуальные проблемы Европы. – 2004. – № 3: Европа – Латинская Америка: проблемы и перспективы сотрудничества в новом столетии. – С. 40-60; Секкі К. Новый старт для Європи в Латинській Америці? // День. – 2008. – 18 березня. – № 49. – С. 3. – Режим доступа: <http://www.day.kiev.ua/198291/>.
4. Бредіхін А.В., Завадський В.М. ЄС та МЕРКОСУР: історія створення та розвиток співробітництва // Вісник Донецького університету. Сер. Б: Гуманітарні науки. – Вип. 1. – 2008. – С. 151-155. – Режим доступа: [http://www.nbu.gov.ua/Portal/Natural/VDU/B/2008\\_1/texts/08bavtrs.pdf](http://www.nbu.gov.ua/Portal/Natural/VDU/B/2008_1/texts/08bavtrs.pdf); Весела Н.М. Угода про асоціацію та вільну торгівлю між Європейським Союзом та Меркосур в контексті проблем міжнародної інтеграції // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2007. – Вип. 70, ч. 2. – С. 90-96; Тайар В.М. Евросоюз – МЕРКОСУР: стратегическое партнерство // Латинская Америка. – 2007. – № 5. – С. 28-36; его же. ЕС – ЛКА: тенденции межрегионального сотрудничества // Латинская Америка. – 2005. – № 8. – С. 19-24.
5. Павлова Е.Б. Соотношение экономических и политических факторов во взаимоотношениях ЕС со странами Латинской Америки // Россия и Европейский союз в большой Европе: новые возможности и старые барьеры. Международная научная конференция, Санкт-Петербург, 20-21 сентября 2002 года. – Центр европейской документации. – Режим доступа: <http://www.edc.spb.ru/conf2002/pavlova.htm>.
6. Bopp, F., Oeter, A.A. EU-Latin America: Patterns, Priorities and Pitfalls of Interregionalism beyond Lima. – Paper presented at the Annual meeting of the ISA's 50th Annual convention «Exploring the past, anticipating the future», New York Marriott Marquis, New York city, NY, USA, 2009-02-15. – Mode of access: [http://www.allacademic.com/meta/p310684\\_index.html](http://www.allacademic.com/meta/p310684_index.html).
7. European Commission. External Relations. The EU's relations with Latin America. European Union (EU) and Latin America [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ec.europa.eu/comm/external\\_relations/la/index.htm](http://ec.europa.eu/comm/external_relations/la/index.htm).
8. Ibid.
9. Ibid.
10. Яковлев П.П. Аргентинская экономика перед вызовами модернизации. – М.: ИЛА РАН, 2008. – С. 8-10.
11. Європейська комісія. Зовнішні зв'язки ЄС у відносинах з країнами Латинської Америки [Електронний ресурс]. – Режим доступа: [http://ec.europa.eu/external\\_relations/argentina/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/external_relations/argentina/index_en.htm).
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Щербакова А.Д. Аргентина: новые ориентиры внешней политики // Латинская Америка. – 2007. – № 12. – С. 58.
15. Mercosur – European Union Agreement: Opportunities and threats for Argentina. Executive summary. February 2003 // Centro de Economía Internacional. Ministerio de Relaciones Exteriores. – Revista del CEI. – 2003. – № 3. – Mode of access: <http://www.cei.gov.ar/revista/03/revis03.pdf>.
16. Edwards G., Mendizabal E. Relations between Europe and Latin America and Caribbean: The partnership phase // [www.odi.org.uk/resources/download/2043.pdf](http://www.odi.org.uk/resources/download/2043.pdf).

**Рецензенти:** д.і.н., проф. П.М. Тригуб;  
д.і.н., проф. С.В. Пронь.

© Т.Є. Богданова, В.О. Погромський, 2009

Надійшла до редколегії 19.11.2009 р.